

Anu Pekonen

PUOLISO, PERHEENÄITI VAI PÄÄMINISTERI?

Sanna Marinin ja Mari Kiviniemen representaatiot
Me Naiset -lehden henkilöjutuissa

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Kandidaatintutkielma

Huhtikuu 2021

TIIVISTELMÄ

Anu Pekonen: Puoliso, perheenäiti vai pääministeri? – Sanna Marinin ja Mari Kiviniemen representaatiot *Me Naiset* -lehden henkilöjutuissa
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Viestinnän monitieteinen tutkinto-ohjelma
Huhtikuu 2021

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastellaan *Me Naiset* -lehden henkilöjuttujen representaatioita pääministeri Sanna Marinista ja edellisestä naispuolisesta pääministeristä Mari Kiviniemestä. Työn tarkoituksena on löytää *Me Naiset* -lehden representaatioita pääministereistä ja vertailla löydettyjä representaatioita keskenään. Pääministerien esittämistä henkilöjutuissa tutkitaan sukupuolen kontekstissa ja naiseuden representaatioiden valossa.

Tutkimus keskittyy feministisen mediatutkimuksen näkökulmiin. Teoreettisena pohjana tälle tutkimukselle toimivat sukupuolentutkimuksen teorit essentialistisesta sukupuolijärjestelmästä, konstruktionistisesta sukupuolikäsityksestä ja sukupuolen performatiivisuudesta. Lisäksi tutkimuksessa hyödynnetään representaation ja diskurssin käsitteitä.

Aihetta tutkitaan kriittisen diskurssianalyysin avulla. Keskeisten tulosten mukaan *Me Naiset* -lehti luo Sanna Marinista ja Mari Kiviniemestä perheenäidin ja puolison representaatioita. Representaatiot luovat pääministereistä oletuksia kodin hengettärinä, joka huolehtivat lapsista ja kodin taloustöistä. Toisaalta henkilöjutuissa tuodaan esiin myös näkökulma, jossa mies on aktiivisen toimijan sijaan kotia hoitava hahmo.

Me Naiset -lehti luo pääministereistä myös ulkonäköön liittyviä representaatioita, joihin liittyy pääministerien kykyjen vähättelyä ulkonäön vuoksi. Henkilöjutuissa kuvataan pääministereitä myös poliittisina johtajina ja esikuvina, jotka taistelevat paremman yhteiskunnan puolesta miehellä politiikan kentällä.

Avainsanat: Naistenlehdet, poliitikot, pääministerit, sukupuolen performatiivisuus, representaatio, diskurssi.

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
	1.1 Poliitikot naistenlehdissä	2
	1.2 Tutkimuskysymykset	3
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	5
	2.1 Journalismin suhde sukupuoleen ja valtaan	5
	2.2 Feministinen mediatutkimus	5
	2.3 Essentialistinen sukupuolijärjestelmä	6
	2.4 Konstruktionistinen sukupuoli	7
	2.5 Sukupuolen performatiivisuus	8
	2.6 Representaatio	8
3	AINEISTO JA METODI	10
	3.1 Aineisto	10
	3.2 Diskurssit	11
	3.3 Metodi: kriittinen diskurssianalyysi	11
4	ANALYYSI JA TULOKSET	14
	4.1 Perheenäitidiskurssi	14
	4.2 Puolisodiskurssi	16
	4.3 Ulkonäködiskurssi	17
	4.4 Valtadiskurssi	20
	4.5 Tutkimuskysymyksiin vastaaminen	23
5	POHDINTA	25
	LÄHTEET	27
	LIITTEET	29

1 JOHDANTO

Tutkin tässä työssäni *Me Naiset* -lehden henkilöjuttujen representaatioita Sanna Marinista ja Mari Kiviniemestä. Sanna Marin edustaa Suomen Sosiaalidemokraattista Puoluetta ja hän on toiminut Suomen pääministerinä joulukuusta 2019 lähtien. Mari Kiviniemi on Suomen Keskustan edustaja ja toimi Suomen pääministerinä vuosina 2010–2011.

Työn tarkoituksena on selvittää, millaiset diskurssit ovat Mari Kiviniemestä ja Sanna Marinista kirjoitettujen juttujen keskiössä ja millaisia representaatioita diskurssit pääministereistä luovat. Toisaalta pohdin myös, mitkä teemat tai aihepiirit jäävät marginaaliin. Tutkin pääministereiden esittämistä näissä henkilöjutuissa lähtökohtaisesti sukupuolen kontekstissa ja naiseuden representaatioiden valossa.

Aihe on ajankohtainen, sillä pääministeri Sanna Mariniin on kohdistunut paljon huomiota hänen pääministerikautensa aikana. Hänestä eri naistenlehtiin kirjoitetut jutut ovat herättäneet runsaasti keskustelua. Esimerkiksi lokakuussa 2020 julkaistun *Trendi*-lehden henkilöjutun (Peltola 2020, 30–35) kuvitus sai aikaan kohun, sillä Marin esiintyi kuvissa yllään jakkupuku, jonka alla ei ollut aluspaitaa. Monen mielestä kuva oli epäsopeva. Jutun sisältö jäi varjoon, kun jakkupuku vei huomion.

Myös Mari Kiviniemestä käyty julkinen keskustelu hänen pääministerikaudellaan oli ajoittain seksualisoivaa. Kiviniemi joutui muun muassa ”kokovartaloministeri”-kohun kohteeksi, kun Keskon pääjohtaja kuvaili julkisesti hänen vartaloaan edustavaksi keväällä 2011 (Ilta-Sanomat, 2011). Julkinen keskustelu ja arvostelu on kohdistunut siis etenkin pääministereiden ulkonäköön ja sukupuoleen.

Työ lähtee liikkeelle katsauksella politiikan ja naistenlehtien suhteeseen. Teoreettinen viitekehys avaa journalismin, vallan ja sukupuolen suhdetta ja etenee pohjustamaan feminististä mediatutkimusta. Teoreettisessa viitekehyksessä kerrotaan myös sukupuolentutkimuksen teorioista ja representaation sekä diskurssin käsitteistä, joita sovellan myöhemmin tutkimukseni analyysiosiossa.

Tutkimuksen aineisto koostuu kahdesta *Me Naiset* -lehden henkilöjutusta Marinin ja Kiviniemen pääministerikausilta. Analyysimetodina on kriittinen diskurssianalyysi.

1.1 Poliitikot naistenlehdissä

Naistenlehdillä tarkoitetaan Maija Töyryn (2008, 27) mukaan sellaisia lehtiä, jotka puhuttelevat lukijoitaan naisina ja joiden sisällöt koostuvat yleisesti naiselliseksi koetuista aihepiireistä. Suomessa on ilmestynyt naistenlehtiä 1700-luvulta lähtien. Ensimmäiset lehdet olivat omakustanteisia, mutta 1800-luvulla alkoi ilmaantua järjestölehtiä, kun naiset vaativat poliittisia oikeuksia. Vasta 1920-luvulla, kun suomalaisista naisista tuli pikkuhiljaa kuluttajia, myös naisten kuluttajalehdet alkoivat yleistyä. (Töyry 2008, 21.)

Naistenlehtien arvostus on vaihdellut. 1900-luvun alussa naistenlehdet nauttivat arvostusta, mutta se kääntyi jyrkkään laskuun 1960-luvulla, kun lehtikonseptit moninaistuivat, lukijamäärät kasvoivat, televisio yleistyi, julkkiskulttuuri kehittyi ja yhteiskunnallinen ilmapiiri radikalisoitui. Naisille suunnatut lehdet joutuivat rankan kritiikin kohteeksi ja niitä syytettiin muun muassa uusien, turhien tarpeiden luomisesta. (Torkkola & Ruoho 2010, 44.)

1980-luvulla yhä useampi nainen nousi johtaviin poliittisiin tehtäviin, mutta 1990-luvulle tultaessa naisten nähtiin vetäytyvän politiikan piiristä. Kun 2000-luvun alussa tapahtui naisten toinen nousu politiikkaan, naisten aikakauslehdet olivat merkittävässä roolissa, sillä ne kompensoivat ja tasapainottivat naispoliitikkoja aiemmin ympäröinyttä voimakasta negatiivisuutta. (Saarenmaa & Ruoho 2014, 299.)

Pääministeri Sanna Marinia on kritisoitu julkisessa keskustelussa siitä, miksi hän käyttää aikaansa antamalla haastatteluja naistenlehdille, kuten *Trendille* ja *Me Naiset* -lehdelle. Iris Ruohon ja Sinikka Torkkolan (2010, 46) mukaan naistenlehdissä käydyille keskusteluille ei ole annettu samanlaista julkista poliittisen keskustelun asemaa kuin muissa journalismin kanavissa käydylle yhteiskunnalliselle keskustelulle. Naistenlehdet ja niiden tekijät ovat joutuneet jatkuvasti tavoittelemaan samanlaista yhteiskunnallista arvostusta, jonka vakavana pidetty journalismi on saanut automaattisesti (emt., 46).

Joidenkin mielestä voi siis olla kummallista, miksi huippupoliitikot, kuten Sanna Marin, järjestävät aikaansa naistenlehden haastatteluun ja kansikuvauksiin keskellä kansainvälistä, poliittista ja taloudellista kriisiä. Kun kuitenkin kurkistetaan naistenlehtien historiaan, Suomessa on ollut jo pitkään tapana sisällyttää politiikkaa ja poliitikkoja naistenlehtiin. (Saarenmaa & Ruoho 2014, 290.) Iris Ruohon ja Laura Saarenmaan (2014, 290) mukaan suomalaiset naistenlehdet ovat historiallisesti olleet osa kansallista poliittista julkisuutta. Naistenlehdet ovat tukeneet naisia heidän pyrkimyksissään käyttää valtaa politiikassa. Tästä syystä naistenlehtien haastattelut ja henkilöjutut, joihin tässäkin tutkimuksessa keskitytään, ovat tärkeä osa nykypäivän naispuolisten poliitikkojen julkista toimintaa. (Emt., 290.)

Kun pääministerin valintaa antaa naistenlehdille haastatteluja kyseenalaistetaan, se kertoo siis ennen kaikkea naistenlehtien vähäisestä arvostuksesta ja siitä, kuinka naisten mielenkiinnonkohteita pidetään yhä vähäpätöisinä ja merkityksettöminä. Naistenlehtien politiikkaan ja poliitikkoihin keskittyvän sisällön avulla voidaan kuitenkin parhaimmillaan torjua vastakkainasettelua, purkaa poliittista polarisaatiota ja osoittaa kunnioitusta politiikkaa ja poliitikkoja kohtaan (Saarenmaa & Ruoho 2014, 299).

1.2 Tutkimuskysymykset

Tutkielman tavoitteena on tarkastella henkilöjutuista erottelemieni diskurssien avulla sitä, millaisia representaatioita pääministereistä luodaan aineistona olevien *Me Naiset* -lehden henkilöjuttujen perusteella. Tutkin henkilöjuttuja erityisesti naiseuden representaatioiden kautta, sukupuolen kontekstissa. Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaisia representaatioita naispääministereistä luodaan *Me Naiset* -lehden henkilöjutuissa?
2. Miten henkilöjuttujen representaatiot eroavat toisistaan?

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan kahta aineistoksi valittua juttua kriittisesti ja tarkasti virke- ja lausetasolla. Koska aineisto on pieni, tutkimuksen perusteella ei ole mahdollista tehdä yleistäviä päätelmiä naispääministereistä luoduista representaatioista tai niiden

muutoksesta vuosikymmenten välillä. Sen sijaan tutkimus rajautuu vain aineistoksi valittuihin henkilöjuttuihin ja niiden välisten erojen ja yhtäläisyyksien analysointiin.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tässä luvussa käyn läpi tutkimuksen kannalta olennaisia sukupuoleen keskittyvän mediatutkimuksen käsitteitä ja teorioita. Luvussa 2.1 avaan journalismin suhdetta sukupuoleen ja valtaan erityisesti toimittajien näkökulmasta. Luvussa 2.2 kerron tiiviisti feministisestä mediatutkimuksesta tämän työn kontekstissa. Luvussa 2.3 avaan essentialistisen sukupuolijärjestelmän merkitystä. Luvussa 2.4 kerron essentialismia kritisovasta konstruktionistisesta sukupuolikäsityksestä, jonka suurimpana innoittajana on Simone de Beauvoir. Luvussa 2.5 selitän Judith Butlerin näkemyksestä sukupuolen performatiivisuudesta. Viimeisessä luvussa 2.6 siirryn avaamaan representaation käsitettä.

2.1 Journalismin suhde sukupuoleen ja valtaan

Cynthia Carterin (2019, 241) mukaan ”todellisen” ammattimaisen journalismin on katsottu sisältävän tiettyjä aiheita, kuten politiikka, talous, sota, laki ja liike-elämä. Vastavasti artikkelit ja uutiset, joissa on keskitytty esimerkiksi sukupuoleen, perheväkivaltaan, kansanterveyteen, kotiin, perheeseen, muotiin tai kauneuteen, on määritelty laajalti erityisen kiinnostuksen kohteiksi, jotka ovat syrjässä suhteessa todelliseen journalismiin. Vaikka tytöt ja naiset toteuttaisivatkin tätä todellista journalismia, heidän sukupuolensa sijoittaa heidät diskursiivisesti naiselliseksi ja siten ”toiseksi”. Maskuliininen tapa tehdä journalismia on edelleen hyvin keskeinen, kun määritellään sitä, mikä lasketaan journalismiksi. (Carter 2019, 241.)

Historiallisesti katsottuna journalismi ei ole siis palvellut tyttöjä ja naisia erityisen hyvin, minkä seurauksena heitä on estetty vaikuttamasta poliittisiin prosesseihin, jotka ohjaavat ja muokkaavat heidän elämänsä (Carter 2019, 246).

2.2 Feministinen mediatutkimus

Feministisen mediatutkimuksen tarkoituksena on tehdä sukupuoli näkyväksi. Liina Puustinen, Iiris Ruoho ja Anna Mäkelä kertovat Sukupuolishow -teoksessaan (2006), että feministinen mediatutkimus tarkastelee alati muuttuvia valtasuhteita ja tutkii, millä tavoin maailma sukupuolittuu median tuotannossa, median luomissa esityksissä ja niiden

vastaanotossa. Feminististä mediatutkimusta on vaikea tarkastella erillään sukupuolen-tutkimuksesta, eikä sitä voi kutsua yhtenäiseksi tieteenhaaraksi, vaan se on paremmin-kin näkökulma. Tyypillistä feministiselle mediatutkimukselle on se, että tutkimus keskit-tyy usein naisille kohdennettuihin medioihin ja erityisesti sukupuolen representaatioi-den ja esitysten analysoimiseen. (Puustinen, Ruoho & Mäkelä 2006, 7–8.)

Tämä tutkimus toistaa hyvin tyypillistä feministisen mediatutkimuksen kaavaa, jossa py-ritään paljastamaan sukupuolten välisen valta-aseman vaikutus mediateksteissä luotui-hin representaatioihin. Tarkastelen tutkimuksessa siis sekä *Me Naiset* -lehden luomia representaatioita että niiden suhteutumista yhteiskuntaan ja valtarakenteisiin.

2.3 Essentialistinen sukupuolijärjestelmä

Essentialistisen sukupuolijärjestelmän teoria perustuu antropologi Gayle Rubinin artik-kelissaan *The Traffic in Women: Notes on "Political Economy" of Sex* vuonna 1975 esit-tämään ajatukseen, jonka mukaan sukupuoli voidaan erotella biologiseksi (sex) ja sosi-aaliseksi (gender) sukupuoleksi. Biologinen sukupuoli on synnynnäinen ominaisuus, joka näkyy fysiologisina piirteinä ja ruumiillisuutena. Sosiaalinen sukupuoli puolestaan opi-taan yhteiskuntaan ja kulttuuriin sosiaalistumisen myötä. Vaikka biologisen sukupuolen käsite jakaa ihmiset miehiin ja naisiin, sosiaalisen sukupuolen merkitykset, kuten femi-niisyys ja maskuliinisuus, voivat vaihdella yksilöllisesti. (Puustinen, Ruoho & Mäkelä 2006, 17–18.)

Sukupuolijärjestelmää kutsutaan kriitikoiden toimesta essentialistikseksi, koska se on olemusperustainen. Olemusperustaisuudella tarkoitetaan sitä, että sukupuolten kah-tiajakoa perustellaan ihmisen kehon fysiologisten ominaisuuksien kautta. Sukupuolten eroavaisuudet johtuvat siis olemuksellisesta naiseudesta ja mieheydestä. (Puustinen, Ruoho & Mäkelä 2006, 18.)

Kaarina Nikunen kirjoittaa kirjassaan *Naisellisuuden naamiot* (1996), että essentialisti-sen näkökulman mukaan on olemassa kaikille naisille yhteinen biologinen naiseuden olemus, joka ei pääse esiin miehisessä maailmassa. Essentialistien päämäärä onkin

parantaa patriarkaalinen yhteiskunta korostamalla pehmeitä ja humaaneja naisten arvoja. (Nikunen, 1996, 3.)

Vaikka essentialistinen lähestymistapa ei tule esille tämän tutkimuksen myöhemmissä vaiheissa, naiseuden representaatioita tutkiessa se on kuitenkin tärkeä nostaa esille. Essentialistinen sukupuolijärjestelmä on osa tätä tutkimusta, sillä se mahdollistaa kolmen sukupuolentutkimukseen keskittyvän teorian välisen keskustelun ja niiden keskinäisen vertailun. Essentialistinen ajatus olemusperustaisuudesta myös paljastaa yhteiskunnassa ja kulttuurissa vallitsevan oletuksen, joka asettaa kaikki naiset tiettyyn muottiin.

2.4 Konstruktivistinen sukupuoli

1990-luvun alussa syntyi aalto, joka kritisoi voimakkaasti sukupuolijärjestelmää ja vastusti essentialistista ajattelutapaa. Vastustajat kannattivat konstruktivistista sukupuolikäsitystä, jonka mukaan sosiaalisen sukupuolen lisäksi ”myös biologista sukupuolta rakennetaan, tuotetaan uudelleen ja muutetaan sosiaalisissa käytännöissä”. (Puustinen, Ruoho & Mäkelä 2006, 19.)

Konstruktivistisen ajattelutavan mukaan sukupuoli ei ole vain syntymässä saatu ominaisuus tai piirre, vaan seurausta luokittelusta ja nimeämisestä. Puustisen ym. (2006, 19) mukaan ”Nimeäminen on prosessi, jossa muodostuu hierarkkinen suhde kahden sukupuolikategorian, eli naisen ja miehen, välille”.

Simone de Beauvoir (1981, 154) toteaa feminismiin klassikkoteoksessaan *Toinen sukupuoli*, että ”Naiseksi ei synnytä, naiseksi tullaan”. Beauvoirin (1981, 154) mukaan naisuus on yhteiskunnassa muodostuva käsitys, joka rakentuu kulttuuri-ilmapiiirin vaikutuksessa, ei biologian sanelemana. Beauvoir väittää, että historian saatossa koko länsimainen kulttuuri ja sukupuolten välinen suhde on tuotettu miehisen diskurssin kautta. Sukupuolten välillä on valta-asetelma, jonka mukaan mies on itsessään täydellinen ja toimiva olento. Naista, sen sijaan, ei nähdä itsenäisenä olentona, vaan nainen määritellään aina suhteessa mieheen. Näin ollen nainen on ”toinen”. (Beauvoir 1981, 12.)

Konstruktionistinen sukupuoli käsitys on olennainen sukupuolen representaatioiden tutkimuksessa, sillä se auttaa ymmärtämään, että sukupuoli ja naiseus rakentuu aina sosio-kulttuurisessa suhteessa. Konstruktionistinen lähestymistapa korostuu myöhemmin osi-
ossa, jossa käsittelemme representaation käsitettä.

2.5 Sukupuolen performatiivisuus

Yksi tunnetuimmista ja vaikutusvaltaisimmista konstruktionisteista on filosofi Judith Butler, jonka näkemys performatiivisuudesta on merkittävä ja keskeinen mediatutkimuksen piirissä. Butler ei hyväksy essentialistista ajattelutapaa. Sen sijaan hän esittää, että sukupuolta pitäisi tarkastella esityksinä ja tekoina, ”joita toistetaan erilaisissa kulttuurillisissa ja yhteiskunnallisissa valtasuhteissa ja käytännöissä, kuten mediassa”. Jatkuva toisto ylläpitää sukupuoleen liitettäviä stereotyyppioita. (Puustinen, Ruoho & Mäkelä 2006, 20.)

Butlerin (2006, 229) mukaan sukupuolesta luodut esitykset ovat performatiivisia, koska niitä tuotetaan ja ylläpidetään ruumiillisten merkkien ja muiden diskursiivisten keinojen avulla. Butlerin näkemyksen mukaan ei ole olemassa mitään yhtenäistä naiseuden olemusta, sillä se on vain diskursiivisesti ylläpidetty harha (emt., 229). Sukupuolen performatiivisuuden käsitteen avulla Butler siis kritisoi kaikkia ennalta olemassa olevia sukupuoliin liitettyjä taustaoletuksia (Puustinen, Ruoho & Mäkelä 2006, 20).

Sukupuolen performatiivisuuden käsite mahdollistaa pääministereiden representaatioiden tutkimisen nimenomaan sukupuolen kontekstissa. Erityisesti representaatioiden toistojen kautta on mahdollista löytää syitä sukupuolia mediassa tuottaville diskursseille.

2.6 Representaatio

Susanna Paasonen (2010, 40) kirjoittaa, että representaatiolla tarkoitetaan jonkin asian esitystä tai uudelleenesittämistä. Hänen mukaansa representaatiota voi hahmottaa tapahtumana: samaan aikaan kun kuviin, ihmisiin ja objekteihin liitetään merkityksiä, annetaan merkityksiä myös ympäröivälle maailmalle ja sosiaalisille suhteille. (Paasonen 2010, 40.)

Stuart Hallin (1997) mukaan representaatio yhdistää merkityksen ja kielen kulttuuriin. Hallin mukaan representaatiot voidaan jakaa kolmeen eri lähestymistapaan: heijastaviin, intentionaalisiin ja konstruktionistisiin. (Hall 1997, 15.) Heijastavan lähestymistavan mukaan kieli toimii kuin peili: se heijastaa todellisuutta. Intentionaaliossa representaatiossa puolestaan puhuja tai kirjoittaja on se, joka luo merkityksiä kielen kautta. Konstruktionistisen lähestymistavan mukaan asiat eivät itsessään pidä sisällään merkityksiä, vaan merkitykset rakentuvat representaatiossa erilaisten konseptien ja merkkien avulla. Konstruktionistisen analyysin tarkoituksena on selvittää, millaista todellisuutta representaatiot luovat ja millaisilla keinoilla. (Emt. 1997, 24–25.)

Janne Seppäsen ja Esa Väliiverosen (2012, 92) mukaan mediaesitykset rakentuvat usein monista eri representaatioista. Mediaesityksissä, kuten uutisissa tai muissa journalistisissa sisällöissä, representaatioita ovat esimerkiksi otsikko, ingressi, kuvat, kuvatestit ja leipäteksti (emt., 92). Mediaesitysten representaatiot syntyvät sekä tietoisesti että tiedostamattomien valintojen kautta. Kun toimittaja kirjoittaa journalistista tekstiä, hän korostaa tiettyjä asioita ja jättää osan asioista kertomatta. (Emt., 90.) Seppäsen & Väliiverosen (2012, 93) mukaan representaatiot ovatkin ”enemmän tai vähemmän huonolaatuisia kopioita alkuperäisestä”. Representaatioita on kritisoitu ennen kaikkea niiden kyvyttömyydestä esittää todellisuutta todenmukaisesti (emt., 93).

Leena-Maija Rossin (2015, 62–63) mukaan representaatiot tekevät kuitenkin todellisuuden ymmärtämisen, jakamisen, kommunikaation ja tulkinnan mahdolliseksi. Feministinen mediatutkimus on kiinnostunut representaatiosta erityisesti konstruktionistisesta näkökulmasta. Kun representaatioita tarkastellaan konstruktionistisina eli tuottavina tekoina, ei keskitytä siihen, kuinka hyvin tai huonosti ne onnistuvat esittämään todellisuutta. Sen sijaan kysytään, millaisten merkkien avulla todellisuutta tuotetaan ja millaista todellisuus on. (Rossi 2015, 63.)

Tarkastelen tässä työssä *Me Naiset* -lehden representaatioita nimenomaan konstruktionistisesta näkökulmasta. Analyysini lähtökohtana on siis se, että todellisuus rakentuu siitä, miten se esitetään ja millaisia merkityksiä esitystavat luovat.

3 AINEISTO JA METODI

3.1 Aineisto

Käytän tutkimukseni aineistona kahta *Me Naiset* -lehdessä julkaistua henkilöjuttua Suomen kahdesta naispääministeristä. Henkilöjuttu pääministeri Mari Kiviniemestä on julkaistu *Me Naiset* -numerossa 4/2011 (27.1.2011) ja henkilöjuttu Sanna Marinista on julkaistu numerossa 23/2020 (3.6.2020). Analysoitavat jutut valikoituivat sillä perusteella, että molemmat niistä on julkaistu samassa mediassa ja kyseisten pääministerien pääministerikausilla.

Sinikka Torkkolan ja Iiris Ruohon (2010, 43) mukaan naistenlehtien valitsemista tutkimusaineistoksi on täytynyt aina erikseen perustella. Naistenlehtien lukemisella ei ole koettu olevan minkäänlaista yhteiskunnallista merkitystä, vaan ne on nähty ainoastaan kuluttamisen edistäjinä. Iltapäivälehdistön ohella naistenlehdet ovat edelleen sellainen osa journalismia, jolla tehdään julkisessa keskustelussa eroa hyvän ja huonon journalismin välille. Sen sijaan uutisia on tutkittu, koska uutista on pidetty lajityyppinä tärkeänä eikä sen arvoa ole naistenlehtien tavoin kyseenalaistettu. (Ruoho & Torkkola 2010, 43–46.)

Valitsin käsiteltävät jutut nimenomaan *Me Naiset* -lehdestä, sillä se on toiminut julkisena tilana naisille jo 1950-luvulta lähtien. *Me Naiset* -lehti on antanut tilaa nuorille naispoliitikoille ja ollut tukemassa feministisiä poliittisia tavoitteita. (Saarenmaa & Ruoho 2014, 299.) *Me Naiset* on myös Suomen suosituin naisten painettu viikkolehti 148 000 viikoittaisella lukijallaan. Verkossa ja painetussa lehdessä *Me Naiset* tavoittaa kansallisen mediatutkimuksen mukaan yhteensä 1 337 000 lukijaa viikossa. (KMT 6.03.2021.)

Mari Kiviniemestä kirjoitettu henkilöjuttu on julkaistu ”Matkalla minuksi” -palstalla, kun taas Sanna Marinista kertova juttu on lehden pääjuttu ja Marin on kyseisen numeron kannessa. Asetelma ei kuitenkaan vaikuta tutkimukseeni, sillä jutut valikoituivat nimenomaan pääministerikauden voimassaolon perusteella.

3.2 Diskurssit

Janne Seppänen ja Esa Väliverronen (2012, 103) määrittelevät diskurssit representaatioita laajemmiksi, melko vakiintuneiksi ajattelu- ja ilmaisutavoiksi, jotka liittyvät yhteiskunnan eri instituutioiden toimintaan. Diskursseilla tarkoitetaan yleensä puhuttua tai kirjoitettua kieltä, mutta myös kuvalliset esitykset tai muut merkkijärjestelmät voidaan laskea diskurssien piiriin (emt., 103–104). Diskurssilla viitataan representaation tavoin kielellisiä mediaesityksiä luovaan merkityksenannon ja vuorovaikutuksen prosessiin, mutta myös prosessin lopputulokseen. Diskurssit ohjaavat meitä väistämättä jokapäiväisessä kielenkäytössä, erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa ja instituutioissa. Käytämme kieltä useissa diskursseissa ja samaan aikaan diskurssit vaikuttavat siihen, millä tavoin käytämme kieltä ja tuotamme representaatioita. (Emt., 104.)

Koska diskurssit kertovat yhteiskunnallisesta todellisuudesta ja rakenteista, ne pitävät sisällään myös erilaisia sukupuoleen kytkeytyviä valtasuhteita. Nais-etuliitteen käyttäminen on yksi esimerkki mediaesityksissä toistuvasta valtarakenteisiin liittyvästä diskurssista. Siinä mies nähdään normina ja nainen poikkeamana normista. (Seppänen & Väliverronen 2012, 105.)

Diskurssin käsitteen ymmärtäminen on tämän tutkimuksen kontekstissa merkittävää, sillä *Me Naiset* -lehden representaatioita tutkiessa täytyy ensin löytää niitä tuottavat diskurssit. Diskurssit nimeämällä ja niiden sosiokulttuurisia suhteita tarkastelemalla on mahdollista löytää pääministereistä luotuja representaatioita ja analysoida niiden eroja.

3.3 Metodi: kriittinen diskurssianalyysi

Analysoin tässä työssä tutkittavaa aihettani diskurssianalyysin avulla. Diskurssianalyysiä ei voida kuvailla selkeärajaiseksi tutkimusmenetelmäksi. Sen sijaan diskurssianalyysi on väljä teoreettinen viitekehys, joka sallii erilaisia tutkimuksellisia painotuksia ja menetelmällisiä sovelluksia. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 21.)

Diskursseja tutkimalla on mahdollista selvittää, millaisia merkityksiä kuluttamamme itsestään selviltä vaikuttavat mediasisällöt pitävät sisällään (Seppänen & Väliverronen

2012, 104). Arja Jokinen, Kirsi Juhila ja Eero Suoninen (2016, 14) kirjoittavat diskurssianalyysistä teoksessaan Diskurssianalyysi: teoria, peruskäsitteet ja käyttö seuraavasti:

Määrittelemme diskurssianalyysin sellaisen kielenkäytön ja muun merkitysvälitteisen toiminnan tutkimukseksi, jossa analysoidaan yksityiskohtaisesti sitä, miten sosiaalista todellisuutta tuotetaan erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä.

Keskityn tutkimuksessani kriittiseen diskurssianalyysiin ja hyödynnän metodikirjallisuutena erityisesti Norman Faircloughin teoriaa. Myös Fairclough (1992, 225) toteaa, ettei diskurssianalyysin toteuttamiselle ole olemassa tiettyä määrättyä menettelytapaa. Ihmiset lähestyvät sitä kukin omalla tavallaan projektin luonteen mukaan ja sen perusteella, miten itse tulkitsee diskursseja. (Emt., 225.)

Faircloughin teorian mukaan tekstit pohjautuvat aina kirjoittajan valinnoille ja ajatukselle siitä, että tekstin valinnat voisivat olla myös erilaisia. Henkilöjutuista löytyviä representaatioita tarkastelemalla paljastuu, mitkä asiat teksteissä ovat läsnä, mitkä poissa ja toisaalta mitä on haluttu korostaa ja mitä häivyttää. (Fairclough 1997, 265–266.)

Kun tulkitsee mediatekstejä, Faircloughin (1997, 265) mielestä on olennaista vastata neljään kysymykseen:

- 1) Kuinka teksti on suunniteltu, miksi ja kuinka se olisi voitu suunnitella toisin?
- 2) Kuinka kyseisen kaltaiset tekstit tuotetaan ja millä tavoin niitä todennäköisesti tulkitaan ja käytetään?
- 3) Mitä teksti kertoo tiedotusvälineiden diskurssijärjestyksestä?
- 4) Mihin laajempaan sosiokulttuuriseen yhteyteen teksti kuuluu, mitkä ovat sen yhteiskunnalliset ehdot ja millaisia vaikutuksia sillä todennäköisesti on? (Fairclough 1997, 265.)

Analysoin *Me Naiset* -lehden representaatioita pääministereistä henkilöjutuista löytämieni diskurssien avulla. Keskityn tässä tutkimuksessa erityisesti Faircloughin esittämiin kysymyksiin 1 ja 4.

4 ANALYYSI JA TULOKSET

Erottelin kriittisen diskurssianalyysin avulla aineistostani neljä diskurssia, joita analysoin sukupuolen kontekstissa. Löytämäni diskurssit ovat perheenäitidiskurssi, puolisoiskurssi, ulkonäködiskurssi ja valtakurssi.

Analyysini etenee diskurssi kerrallaan. Jokaista diskurssia käsitellessäni erittelen ensin, millä tavalla diskurssi ilmenee teksteissä. Sen jälkeen perehdyn Faircloughin (1997, 265) kysymyksiin tekstin suunnittelusta ja valinnoista sekä laajemmista sosiokulttuurisista suhteista. Nostan myös esille, miten kahden eri henkilöjutun diskurssit mahdollisesti eroavat toisistaan.

4.1 Perheenäitidiskurssi

Perheenäitidiskurssilla tarkoitan tässä tutkimuksessa sitä, että jutussa esitetty henkilö identifioidaan pääministeriyden lisäksi erityisesti äidiksi, jolla on perhe huolehdittavanaan. Diskurssi tulee ilmi lauseissa, joissa käsitellään pääministereiden perhe-elämää ja sen yhdistämistä haastavaan työhön.

Mari Kiviniemestä kertovassa jutussa (liite 1) nostetaan esiin muun muassa kysymys siitä, kuka huolehtii perheen ruokahuollosta ja taloustöistä tai kuka auttaa lapsia läksyjen tekemisessä, kun pääministerin virkaan liittyvät tehtävät vievät valtaosan Kiviniemen ajasta. Henkilöjuttuun on nostettu Kiviniemen kommentti siitä, kuinka virka-asunnon henkilökunta ja Kiviniemen äiti auttavat kodista ja lapsista huolehtimisessa ja kuinka myös Kiviniemen sisko kuulustelee toisinaan lapsilta läksyt, jos Kiviniemi ei itse ehdi. Tekstissä on läsnä myös pieni ristiriita, sillä Kiviniemi luettelee virka-asunnon henkilökunnan, hänen äitinsä ja siskonsa auttavan kodin ja lasten hoitamisessa, mutta kertoo kuitenkin hänen puolisonsa ottaneen päävastuun kodista:

Kun lapseni olivat pieniä, olin rivikansanedustaja ja mieheni sai panostaa firmaansa. Nyt hän on ottanut päävastuun perheestä. (Liite 1.)

Sama diskurssi on läsnä myös Sanna Marinista kertovassa henkilöjutussa (liite 2). Tekstissä mainitaan, kuinka Marinin äiti asuu perheen kanssa Kesärannassa ja viettää Marinin Emma-tyttären kanssa aikaa, ja kuinka Marinin puoliso jäi vanhempainvapaalle Marinin palatessa töihin. Jutussa korostetaan myös Marinin haavetta perheenlisäyksestä ja toteamusta siitä, kuinka pääministerin virka on este tälle haaveelle. Tekstiin on nostettu Marinin kommentti, jonka mukaan ministerin tehtävä on Suomen ainoa virka, joka ei oikeuta lainkaan vanhempainvapaaseen. Hän korostaa sukupuolen ikävää roolia tässä asetelmassa:

– Naisena ei voi ajatella, että palaan perheasiaan sitten joskus uran jälkeen. Asia on ajankohtainen silloin kun se on. (Liite 2.)

Sukupuolen performatiivisuuden näkökulmasta perheenäitidiskurssin taustalla on sukupuolen representaatioon liittyvät toistot. Koska nainen on nähty toistuvasti ja perinteisesti kodin piiriin asettuvana hahmona, uran ja perheen yhdistäminen naisena on edelleen jotain, josta täytyy erikseen mainita ja jota täytyy selventää.

Henkilöjutut representoivat molempia pääministereitä siis uransa ja asemansa lisäksi myös pehmeinä ja hoivaavina äitihahmoina. Kiviniemestä kertovassa jutussa diskurssi kuitenkin ilmenee voimakkaammin, sillä tekstiin on sisällytetty oletus siitä, että nainen hoitaa kotityöt ja lapset ja mies on aktiivinen toimija, joka elättää perheen.

Marinista kertovassa jutussa on korostettu erityisesti perheenlisäyshaavetta ja sen ongelmallisuutta, sillä siitä on tehty sitaattinosto tekstin keskelle. Kuten mainitsin aiemmin tutkimuksessani, Saarenmaa ja Ruoho (2014, 290) toteavat, kuinka naistenlehdet ovat kautta historian tukeneet naisia heidän pyrkimyksissään käyttää valtaa politiikassa. Erityisesti *Me Naiset* -lehti on antanut tilaa nuorille naispolitiikoille ja tukenut feministisiä poliittisia tavoitteita (Saarenmaa & Ruoho 2014, 299). Voidaan siis tulkita, että *Me Naiset* -lehti on halunnut nostaa esille naispolitiikkoja koskevan epäkohdan, joka luo perustavanlaatuisia epätasa-arvoa verrattuna miespolitiikoihin. Lehden pyrkimyksenä voidaan nähdä tällä tavoin halu tukea Sanna Marinia ja muita naispolitiikoita.

4.2 Puolisodiskurssi

Puolisodiskurssi ilmenee tutkittavissa aineistoissa siten, että kummassakin henkilöjuttussa otetaan esille pääministerien kumppanit ja heidän merkityksensä pääministerien arjessa ja vaativan työn rinnalla.

Mari Kiviniemestä kertovassa jutussa (liite 1) puolisodiskurssi on vahvasti läsnä. Vaikka kyseessä on henkilöjuttu pääministeristä, heti ingressiin on nostettu Kiviniemen parisuhdestatus ja suhde hänen puolisoonsa Juhaan. Ingressissä mainitaan myös Kiviniemen rooli ”äitipuolena”:

Pääministeri Mari Kiviniemi vältteli pitkään sitoutumista ja odotti sitä oikeaa. Mutta kun Juha osui kohdalle, se oli menoa. – Äitipuolen roolikin tuntui heti ihan luontevalta. (Liite 1.)

Kiviniemestä kertovassa jutussa Kiviniemen puolisosta kirjoitetaan paljon. Sen lisäksi, että puoliso mainitaan ingressissä, sille on myös annettu kokonainen kappale omaa palstatilaa. Kappaleessa kerrotaan muun muassa se, miten pari on tavannut toisensa ja miten suhde on edennyt. Kappaleessa Kiviniemi kuvailee puolisoansa Juhaa lämpimäksi, sivistyneeksi ja huumorintajuiseksi. Tekstissä kerrotaan myös se, kuinka Kiviniemi halusi pitkään vältellä sitoutumista ja odottaa ”sitä oikeaa”. Tekstiin on tehty sitaattinosto lauseesta, jossa Kiviniemi toteaa, että ”*En ole ikinä ollut niitä tyttöjä, jotka hyppäävät seurustelusuhteesta toiseen*”. Sitäattinostossa korostetaan ajatusta, että useissa seurustelusuhteissa olleet naiset ovat jollain tavalla väheksyttävämpiä. Myöhemmin kappaleessa nostetaan esiin Kiviniemen ja hänen puolisonsa suhteen nopea eteneminen ja Kiviniemen rooli äitipuolena:

Kun hän sitten osui kohdalle, se oli menoa. Tapasimme loppusyksystä ja vuodenvaihteen jälkeen muutimme jo yhteen. Äitipuolen roolikin tuntui heti ihan luontevalta; olinhan hoitanut pienempiä sisaruksiani. Ja koska Juhan pojilla oli omakin äiti, en yrittänytkään häntä korvata. (Liite 1.)

Marinista kertovassa jutussa (liite 2) puolisdiskurssi on läsnä hyvin samalla tavalla, joskin neutraalimmin. Myös Marinista kertovassa jutussa avataan lukijoille sitä, milloin Marin on tavannut nykyisen puolisonsa Markuksen, ja mitä se on hänelle merkinnyt. Puolisoa ei kuitenkaan korosteta yhtä suurella palstatilalla ja yhtä voimakkaasti kuin Kiviniemen henkilöjutussa. Sen sijaan puolisoa sivutaan tekstissä, mikä tulee ilmi puolisoa käsittelevän kappaleen ensimmäisestä lauseesta: *”Myös puoliso Markus on ollut Sanna Marinille vankkumaton tuki”*. Muutoin aihetta käsitellään melko yleisellä tasolla. Tekstiin on nostettu Marinin tuntemuksia siitä, kun hän tapasi elämänkumppaninsa jo 18-vuotiaana. Jutussa käsitellään Marinin yleistä suhtautumista ihmissuhteisiin:

Kipuilin aluksi asian kanssa, koska olin ajatellut viettää vapaata ja itsenäistä nuoruutta. Mutta ei toista voi laittaa sivuun siksi, ettei hän sovi senhetkisiin suunnitelmiin. Ihmisiä pitää arvostaa. – Rakkautta ei voi sivuuttaa, eikä elämää suunnitella valmiiksi. (Liite 2.)

Puolisodiskurssi on hyvin ilmeinen osa henkilöjuttuja, sillä siihen, millaisia ihmisiä pääministerit ovat, vaikuttaa myös heidän lähipiirissään läsnä olevat ihmiset. Puolisodiskurssin käyttäminen henkilöjutuissa on kuitenkin yhdistettävissä sukupuolten väliseen valta-asemaan. Kuten Simone de Beauvoir (1949, 12) kirjoitti, naista ei nähdä länsimaisessa kulttuurissa itsenäisenä olentona, vaan nainen määritellään aina suhteessa mieheen. Erityisesti Kiviniemestä kertovassa henkilöjutussa tämä korostuu, sillä puolisdiskurssi on haluttu nostaa ingressin kautta jutun kärkeen.

4.3 Ulkonäködiskurssi

Molemmissa henkilöjutuissa pääministereistä kirjoitetaan ulkonäködiskurssissa. Ulkonäködiskurssilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa sitä, että henkilöjuttujen perusteella molemmat pääministerit ovat kokeneet, että heidän ulkonäkönsä on vienyt huomiota heidän työskentelyltään ja sanomisiltaan. Toisaalta käsittelen ulkonäködiskurssin analyysissä myös sitä, kuinka paljon ja millä tavoin pääministerien ulkonäköä kuvataan henkilöjutuissa.

Sanna Marinista kirjoitetussa henkilöjutussa (liite 2) Marinin ulkonäköä ei kuvata juuri lainkaan. Ulkonäkö käy ilmi yhdestä kappaleesta, jossa kirjoitetaan siitä, kuinka Marin arvostaa suomalaisen yhteiskunnan ilmapiiriä ja sitä, kuinka poliitikotkin ovat vain tavallisia ihmisiä:

Liikkuessaan kaupungilla hiukset ponnarilla, lenkkarit jalassa ja aurinkolasit silmillä Sanna Marin kokee olevansa kuin kuka tahansa, vaikka kintereillä kulkeekin turvamies. (Liite 2.)

Lisäksi tekstiin on nostettu Marinin sitaatti siitä, kuinka hän yllättyy joka kerta, kun sattunaiset ohikulkijat pysähtyvät hänen luokseen ja kiittävät hyvin tehdystä työstä. Marin lisää sitaatissa haluavansa ajatella, että kukaan ei tunnista häntä ilman meikkiä.

Mari Kiviniemestä kertovassa jutussa (liite 1) ulkonäön kuvailu on voimakkaampaa. Heti tekstin alussa nostetaan esille Kiviniemen pukeutuminen, kun mainitaan, että ”Pääministeri kipittää portaita kananpojankeltaisen takin liepeet liehuen.” Tekstin alusta on käytetty runsaasti tilaa ulkonäköaiheelle:

Aamu on alkanut kampaajalla. Mari vietti joulun aikaan kaksi viikkoa perheensä kanssa Thaimaassa, ja nyt lomatukka on taas värjätty ja föönatty pääministerin tyyliin sopivaksi. (Liite 1.)

Kappaleessa kirjoitetaan seuraavaksi siitä, kuinka Kiviniemi saattoi vielä rivikansanedustajana toimiessaan mennä töihin ryppyinen paitapusero yllään ja ilman meikkiä, mutta pääministerin virassa toimiessa hänen on pakko panostaa ulkonäköönsä. Jutun mukaan Kiviniemen asuvalintoja onkin ylistetty tyylikkääksi. Tekstissä kerrotaan, kuinka Kiviniemi on aina ollut kiinnostunut pukeutumisesta, mutta pääministerin työn kiireisyys estää häntä kiertelemästä vaateliikkeissä. Tekstissä on nostettu esiin, kuinka Kiviniemellä on oma henkilökohtainen shoppailija, joka hankkii Kiviniemelle hänen tyyliinsä sopivia vaatteita Kiviniemen valittavaksi.

Henkilöjuttujen mukaan molemmat pääministerit tiedostavat, että naiset joutuvat politiikassa useammin ulkonäköä koskevat kritiikin kohteiksi kuin miehet. Sekä Marin että

Kiviniemi ovat kokeneet juttujen mukaan tuleensa vähätellyksi. Kiviniemi toteaa hänestä kirjoitetussa henkilöjutussa, kuinka hän on *”jo tottunut kritiikkiin ja siihenkin, että välillä se kohdistuu epäolennaisuuksiin kuten vaatteisiin tai roikkuviin silmäluomiin.”* Marinista kertovassa jutussa naispolitiikkojen ulkonäkökeskeisyyden kohteeksi joutumista kritisoidaan huomattavasti selkeämmin ja voimakkaammin. Tekstissä kirjoitetaan siitä, kuinka kansainvälisestä huomiosta huolimatta Marinin johtama hallitus on joutunut vihapuheen kohteeksi. Tekstin mukaan hallitusta on nimitelty muun muassa *”huulipunahallitukseksi”*, jonka jäsenet eivät itse kykene työhönsä, vaan taustalla heitä ohjailemassa on joku muu. Marin painottaa tekstin sitaatissa kantaansa naisiin kohdistuvaa vähättelyä ja lokeroivia ajattelumalleja kohtaan:

– Tuollaiset puheet eivät loukkaa minua henkilökohtaisesti. On kuitenkin surullista, että vielä tänäkin päivänä osa ihmisistä ajattelee naisista noin vanhanaikaisesti ja tunkkaisesti. Miesten osaamista ei kyseenalaisteta samalla lailla, olivatpa he minkä ikäisiä ja näköisiä tahansa, Sanna Marin sanoo. (Liite 2.)

Kaarina Nikusen (1996, 17) mukaan nainen on kulttuurissa tuotettu representaatio, joka luo odotuksia sukupuolesta. Hän puhuu *”iideaalista naisesta”*, joka muodostuu erilaisten naiseuden representaatioita tuottavien diskurssien kautta. Ideaali nainen on saavuttamaton ihanne, joka luo todellisille naisille ylivoimaisia vaatimuksia, kun he pyrkivät vastaamaan ihannetta. (Nikunen 1996, 17.)

Yhteiskunnassamme ja kulttuurissamme on siis jokin representaatioiden kautta syntynyt oletus siitä, millainen naisen kuuluisi olla. Esimerkiksi Kiviniemestä kertova teksti sisältää oletuksen siitä, että naisen tulee olla meikattu ja huoliteltu, jotta hän olisi hyväksytty. Sama oletus on havaittavissa myös Marinista kertovassa tekstissä. Siinä kirjoitetaan, ettei Marin haluaisi uskoa, että kukaan tunnistaa häntä ilman meikkiä. Marinista kertovassa tekstissä viitataan myös kritiikkiin *”huulipunahallituksesta”*, jolla selkeästi pyritään vähättelemään naisellisia ominaisuuksia ja epäilemään naispolitiikkojen kyvykkyyttä toimia johtavissa poliittisissa tehtävissä.

Marin ja Kiviniemi kohtaavat osaamisensa vähättelyä ulkonäön perusteella, sillä miesten hallitsemassa ja tuottamassa kulttuurissa naiset ovat miesten määrittelemiä (Beauvoir 1981, 24). Siksi naiselliseksi miellettyjä asioita, kuten huoliteltua ulkonäköä, pidetään vähäpätöisempinä. Ulkonäköön keskittymällä pyritään myös hiljentämään naisia politiikassa.

Kiviniemen ja Marinin kohtaama vähättely ja hiljentäminen kumpuavat siis sukupuolituneista valtarakenteista. *Me Naiset* -lehti on luultavasti halunnut nostaa esiin ulkonäköön liittyvät seikat tukeakseen naispoliitikkoja, mutta myös osoittaakseen, että naiselliseksi mielletyt asiat, kuten vaatteet ja ulkonäön ehostaminen, eivät ole vähäpätöisiä aiheita eivätkä ole sidoksissa osaamiseen tai kykyihin poliittisissa tehtävissä.

4.4 Valtadiskurssi

Valtadiskurssilla tarkoitan tässä tutkimuksessa sitä, että molemmilta pääministereiltä on henkilöjutun haastattelussa kysytty heidän suhteestaan valtaan. Tarkastelen valtadiskurssin analyysissä myös erityisesti tapaa, jolla pääministereiden valta-asemaa esitetään sukupuolen näkökulmasta.

Mari Kiviniemestä kirjoitettuun juttuun (liite 1) on nostettu Kiviniemen ajatus siitä, että valta itsessään ei ole tavoiteltava asia, vaan tavoiteltavaa on pikemminkin se, että vallan avulla on mahdollisuus vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin. Tämä käy ilmi seuraavista lauseista:

En ole ikinä haaveillut pääministeriydestä tai vallasta vallan vuoksi. Valta on mukavaa vain siksi, että sen avulla voi vaikuttaa. (Liite 1.)

Sanna Marinista kirjoitetusta jutusta (liite 2) on havaittavissa täysin sama näkökulma:

– Pysin hoitamaan tämän tehtävän niin hyvin, että puolue saisi äänestäjiltä luottamusta myös tulevaisuudessa. Hallituksesta käsin asioihin pystyy vaikuttamaan, ja siksi valtaan pitää pyrkiä, Sanna sanoo. (Liite 2.)

Yllä olevat poiminnat teksteistä avaavat molempien pääministereiden arvopohjaa ja juurisyytä siihen, miksi he toimivat merkittävässä poliittisessa virassa. Valta on suomalaisessa yhteiskunnassa ja koko länsimaisessa kulttuurissa painottunut perinteisesti miehille, mikä voi olla syynä siihen, että Me Naiset-lehden kaltainen media pyrkii nostamaan esiin naispoliitikkojen ajatuksia vallasta.

Toisaalta valtakurssi esiintyy henkilöjutuissa myös näkemyksenä, jossa kyseenalaistetaan se, mistä Kiviniemi ja Marin on saanut itsevarmuutta ja tukea toimia vaativassa poliittisessa johtotehtävässä ja miten he sietävät työn mukanaan tuomaa painetta. Teksteissä kerrotaan, kuinka molemmat pääministerit ovat kokeneet läheisten ja muiden ihmisten antaman tuen tärkeäksi tekijäksi työssä jaksamisessa. Kiviniemestä kertovassa jutussa tämä diskurssi ilmenee lauseesta, jossa Kiviniemi sanoo, että *”olen saanut kotoa perusluottamuksen omiin kykyihini”*. Marinista kertovassa jutussa on hyvin samankaltainen näkökulma, mutta Marin on korostanut haastattelussa enemmän muilta ihmisiltä saatua tukea ja luottamusta:

Sanna Marin näkee sattumien summana sen, että päätyi suomalaisen politiikan huipulle. – Olen saanut ihmisiltä paljon luottamusta, tukea ja apua urani eri vaiheissa. (Liite2.)

Toisaalta tekstiin on nostettu myös pääministerien omia apukeinoja paineiden ja stressin sietämiseen. Kiviniemestä kertovassa jutussa se ilmenee näin:

En ole mikään mahdoton stressaaja, mutta ei tämän tason tehtävässä voi aina pysyä coolina. Olen oppinut, että stressiä on helpompi sietää, kun valmistautuu hyvin. (Liite 1.)

Myös Marinista kirjoitetussa jutussa ilmenee sama näkökulma. Tekstiin on nostettu Marinin näkemys siitä, mitkä asiat auttavat häntä pärjäämään raadollisella ja haastavalla politiikan kentällä:

– Aina, kun minulle on tarjottu jotakin uutta tehtävää, olen ajatellut, että jos joku muu pystyy tuohon, miksen minäkin pystyisi. Jokainen tehtävä on

ihmisen kokoinen, Sanna kuvaa. – Auttaa, kun keskittyy asioihin, ei itseensä tai muiden odotuksiin. (Liite 2.)

Tämän diskurssin avulla voidaan tulkita, että pääministereistä on haluttu piirtää kuvaa esikuvina, jotka rohkaisevat muitakin naisia hakeutumaan mukaan politiikkaan ja ylipäänsä uskomaan omiin kykyihinsä. Kuten olen aiemminkin tutkimuksessani maininnut, kyseinen näkemys on merkittävä osa naistenlehtien, erityisesti *Me Naiset* -lehden, pyrkimystä tukea naisia politiikassa.

Nikusen (1996, 18) mukaan julkisen ja yksityisyyden sektorit ovat kulttuurissamme sukupuolittuneet. Julkinen mielletään miesten alueeksi, kun taas yksityinen naisten alueeksi. Koska nainen edustaa julkisen sektorin alueella erilaisuutta, naista pyritään vaientamaan. (Nikunen, 1996, 18.)

Miehet on nähty siis historiallisesti julkisen sektorin toimissa, kuten politiikan vaikuttajina, useammin kuin naiset. Siksi naisten kykyjä toimia esimerkiksi poliittisissa johtotehtävissä kyseenalaistetaan herkästi. Tämä taas ajaa *Me Naiset* -lehden kaltaista feministisiä poliittisia tavoitteita tukevaa mediaa ottamaan sisällöissään esille sen, miten naiset kokevat pärjäävänsä politiikan huipulla ja mistä he ovat saaneet tukea ja itsevarmuutta politiikan miehisessä ympäristössä toimimiseen.

Tätä diskurssia tarkastellessani on mielestäni tärkeää ottaa huomioon myös jutun julkaisun hetkellä vallinnut maailmantilanne. Sanna Marinista kirjoitettu henkilöjuttu on tehty keskellä koronapandemiaa ja se keskittyy vahvasti luomaan Marinista kuvaa kriisiajan johtajana, jolla on suuri vastuu ja valtavat paineet. Mari Kiviniemestä kirjoitettu henkilöjuttu puolestaan piirtää Kiviniemestä kuvaa ”tavallisena” poliitikkona, sillä pääministerin valta-asemaa tai työn haastavuutta ei juurikaan tekstissä korosteta, päinvastoin, sitä jopa häivytetään. Näin ollen on luonnollista, että Marinista kirjoitettu juttu keskittyy hänen virkaansa ja työhönsä voimakkaammin kuin Kiviniemestä kirjoitettu juttu, eikä näissä kahdessa jutussa ilmeneviä valtakursseja vertailemalla voi tehdä yleistäviä päätelmiä.

4.5 Tutkimuskysymyksiin vastaaminen

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli, millaisia representaatioita naispääministereistä luodaan *Me Naiset* -lehden henkilöjutuissa. Sanna Marinista ja Mari Kiviniemestä luotiin *Me Naiset* -lehden henkilöjuttujen perusteella naiseuden representaatioita, jotka ovat liitettävissä äitiyteen, puolisoihin, ulkonäköön ja valtaan. Henkilöjutut loivat pääministereistä kuvaa myös politiikan johdossa toimivina esikuvina erityisesti muille naisille ja tytöille. Pääministereistä diskurssien kautta syntyneet representaatiot olivat perustelta- vissa sukupuoleen kohdistuvien valtarakenteiden ja niiden tutkimuksen kautta.

Toinen tutkimuskysymykseni oli, miten henkilöjuttujen representaatiot eroavat toisistaan. Vaikka kaikki käsittelemäni diskurssit toteutuivat molemmissa henkilöjutuissa, oli representaatioissa havaittavissa myös eroavaisuuksia. Mari Kiviniemestä kertovassa henkilöjutussa (liite 1) korostui erityisesti perheenäitidiskurssi, puolisosidiskurssi ja ulkonäködiskurssi. Kiviniemi esitettiin hänestä kertovassa henkilöjutussa voimakkaasti suhteessa hänen perheeseensä ja puolisoonsa. Myös Kiviniemen ulkonäköä kuvailtiin melko paljon.

Sanna Marinista kertova juttu (liite 2) loi hänestä kuvaa ennen kaikkea kriisiajan pääministerinä. Mariniin keskittyvässä tekstissä valtakurssi oli huomattavasti voimakkaammassa roolissa kuin Kiviniemestä kirjoitetussa henkilöjutussa. Marinista kertovassa jutussa oli annettu myös enemmän tilaa Marinin omille näkemyksille erilaisista poliittisista kysymyksistä, kuten tasa-arvosta tai ilmastonmuutoksesta. Ulkonäködiskurssi oli läsnä Marinista kertovassa jutussa lähinnä ulkonäkökeskeisyyden kritisoinnin muodossa.

Tutkimuksen tulokset vahvistivat Judith Butlerin (2006, 229) jo aiemmin mainitsemaani näkemystä siitä, kuinka sukupuolesta luodut esitykset ovat performatiivisia, koska niitä tuotetaan ja ylläpidetään ruumiillisten merkkien ja muiden diskursiivisten keinojen avulla.

Tutkimuksen tulosten perusteella on myös olennaista huomioda se, kuinka pääministerin virassa toimiminen vaikuttaa jokaisen tässä tutkimuksessa käsitellyn diskurssin taustalla. Perheenäidin roolia, puolisoja, ulkonäköä ja valtaa käsitellään henkilöjutuissa

lähtökohtaisesti työn kautta tai sitä sivuten. Sanna Marinin ja Mari Kiviniemen työ on siis ollut ensisijainen motiivi henkilöjuttujen taustalla.

5 POHDINTA

Tässä tutkielmassa analysoin sitä, millaisia representaatioita pääministeri Sanna Marinista ja edellisestä naispuolisesta pääministeristä Mari Kiviniemestä on luotu heistä kertovissa *Me Naiset* -lehden henkilöjutuissa. Tutkin henkilöjuttujen representaatioita erityisesti sukupuolen kontekstissa ja ainoastaan tekstiin keskittyen. Kriittisen diskurssi-analyysin avulla löysin teksteistä neljä diskurssia, jotka toistuivat molemmissa henkilöjutuissa. Löytämäni diskurssit olivat perheenäitidiskurssi, puolisodiskurssi, ulkonäködiskurssi ja valtakurssi. Kun analysoin tekstejä diskurssien avulla, keskityin pohtimaan erityisesti tekstin valintoja ja niiden laajempaa yhteiskunnallista ja sosiokulttuurista suhdetta. Pyrin myös vertailemaan henkilöjuttujen luomien representaatioiden eroja kunkin diskurssin sisällä.

Tutkielman pohjustus ja teoreettinen viitekehys avasi tiivistetysti sukupuolen tutkimuksen käsitteitä ja teoriaa ja kriittinen diskurssianalyysi soveltui pitkien henkilöjuttujen analysoimiseen erityisesti sukupuolen kontekstissa. Erityisesti liris Ruohon ja Sinikka Torkkolan (2010) tekemä tutkimus loi olennaista tieteellistä pohjaa tälle työlle. Merkittävissä roolissa olivat myös feminististen klassikkoteosten kirjoittajat, Judith Butler (2006) ja Simone de Beauvoir (1981). Tutkimuksen tavoitteena oli löytää pääministeristä luotuja representaatioita *Me Naiset* -lehden henkilöjutuista ja vertailla niitä keskenään. Tavoite onnistui erottelemalla teksteistä neljä diskurssia ja hyödyntämällä valittua analyysimenetelmää.

Käytin analyysissä hyödykseni Faircloughin (1997, 265) kysymyksiä tekstin valinnoista ja laajemmista sosiokulttuurisista suhteista. Pohdin analyysissä teksteissä tehtyjä valintoja ja niiden mahdollisia syitä. Koin kuitenkin melko haastavaksi löytää sellaisia asioita, jotka oli jätetty tekstin ulkopuolelle. Niinpä analyysi keskittyy lähinnä valintoihin, jotka ovat henkilöjutuissa näkyvissä. Tutkimuksen tulokset olisivat kuitenkin voineet olla hyvin erilaisia, jos henkilöjutuissa olisi keskitytty enemmän vaikkapa valtakurssiin ja esimerkiksi puolisodiskurssi olisi ollut häivytetympi. Tutkimus on hyvin selkeästi rajattu koskemaan vain kahta käsittelemääni henkilöjuttua, eikä tutkimuksen tuloksista voi tehdä

yleistäviä päätelmiä tai suoria johtopäätöksiä naispuolisten pääministerien esittämisestä mediassa.

Mikäli aiheesta haluaisi saavuttaa laajempaa tutkimusta ja yleistettävissä olevaa tietoa, tutkimusta voisi keskittää esimerkiksi Suomen naispuolisten pääministerien representaatioihin aikakauslehdissä ja verrata niitä miespuolisista pääministereistä luotuihin representaatioihin. Myös uutiset voisivat tuoda aineistona erilaisia tuloksia naispuolisten pääministerien representaatioista. Mikäli tutkimusta lähtisi laajentamaan, täytyisi kyseenalaistaa, olisiko diskurssianalyysi sopiva menetelmä vai olisiko tulokset laajempia ja yleistettävämpiä esimerkiksi kehysanalyysiä käytettäessä. Pääministereiden representaation laajemmalla tutkimuksella olisi mahdollista saada merkittävää tietoa politiikan kentällä ja mediassa vallitsevista epätasa-arvoisista rakenteista.

LÄHTEET

Beauvoir, Simone de. 1981. *Toinen sukupuoli*. Jyväskylä: K.J. Gummerus Oy.

Butler, Judith. 2006. *Hankala sukupuoli*. Suomentaneet Tuija Pulkkinen & Leena-Maija Rossi. Helsinki: Gaudeamus.

Carter, Cynthia. 2019. "Be cute, play with dolls and stick to tea parties: Journalism, girls and power." Teoksessa *Journalism, Gender and Power*, toimittaneet Cynthia Carter, Linda Steiner ja Stuart Allan, 236–250. London: Routledge. <https://doi-org.lib-proxy.tuni.fi/10.4324/9781315179520>

Fairclough, Norman. 1992. *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.

Fairclough, Norman. 1997. *Miten media puhuu*. Suomentaneet Virpi Blom ja Kaarina Hazard. Tampere: Vastapaino.

Hall, Stuart. 1997. *Representation. Cultural Representations and Signifying Practises*. London: Sage Publications.

Ilta-Sanomat. 2011. "KL: Keskon pääjohtaja kohautti Kiviniemestä: Kokovartaloministeri!" *Ilta-Sanomat*, 27.1.2011. Viitattu 19.4.2021. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000000373185.html>

Jokinen, Arja, Kirsi Juhila ja Eero Suoninen. 2016. *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.

Kajander-Rooth, Sanna. "Ei elämää voi suunnitella valmiiksi." *Me Naiset*, 3.6.2020, 10–15. Viitattu

Kansallinen Mediatutkimuslaitos. Tilasto. Lukijamäärät vuonna 2020. Viitattu 6.3.2021. https://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2021/01/KMT_2020_lukijamaarat-26-01-2021.pdf

Mäkelä, Anna, Liina Puustinen ja Iiris Ruoho. 2006. "Feministisen mediatutkimuksen näkökulmat." Teoksessa *Sukupuolishow*, toimittaneet Anna Mäkelä, Liina Puustinen ja Iiris Ruoho, 7–44. Tampere: Tammer-Paino.

Myllyoja, Essi. 2011. "Olen voittanut ja saanut turpiini." *Me Naiset*, 27.11.2011, 34–36.

Nikunen, Kaarina. 1996. *Naisellisuuden naamiot: kuva, katse ja representaation politiikka*. Julkaisuja, sarja A89. Tampere: Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos.

Paasonen, Susanna. 2010. "Sukupuoli ja representaatio." Teoksessa *Käsikirja sukupuoleen*, toimittaneet Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi ja Tuula Juvonen, 39–49. Tampere: Vastapaino.

Peltola, Anni. 2020. "Tienraivaaja." *Trendi*, 8/2020, 30–35.

Rossi, Leena-Maija. 2015. *Muuttuva sukupuoli*. Helsinki: Gaudeamus.

Ruoho, Iiris ja Sinikka Torkkola. 2010. *Journalismin sukupuoli*. Tampere: Vastapaino.

Saarenmaa, Laura ja Iiris Ruoho. 2014. "Women's magazines in the Nordic style: Politics, politicians and the welfare state." *European Journal of Communication*. 29(3):289–303. <https://doi.org/10.1177/0267323114523887>

Seppänen, Janne ja Esa Väliaverronen. 2012. *Mediayhteiskunta*. Tampere: Vastapaino.

Töyry, Maija. 2008. "Naistenlehtien keskinäiset Erot ja Samankaltaisuudet." *Media & Viestintä*. 31 (1): 21–34. <https://doi.org/10.23983/mv.630>

LIITTEET

LIITE 1

Pääministeri Mari Kiviniemi vältteli pitkään sitoutumista ja odotti sitä oikeaa. Mutta kun Juha osui kohdalle, se oli menoa. – Äitipuolen roolikin tuntui heti ihan luontevalta.

Ensin ovesta kurkistaa siviilipukuinen poliisi, joka varmistaa reitin. Sitten saapuu pääministerin personal shopper mukanaan kasa pukupusseja. Ja vasta sitten pihahan lipuu valtioneuvoston musta virka-auto kyydissään pääministeri **Mari Kiviniemi, 42.**

Pääministeri kipittää portaita kananpojanjalkeltaisen takin liepeet liehuen. Marin päivä on tarkkaan aikataulutettu, mutta tänään minuuttikello on pettänyt keskustan ministerien ylimääräisen puhelukokouksen takia.

Aamu on alkanut kampaajalla. Mari vietti joulun aikaan kaksi viikkoa perheensä kanssa Thaimaassa, ja nyt lomatuikka on taas värjätty ja föönätty pääministerin tyyliin sopivaksi. Mari huokaa, että kun vielä rivikansanedustajana hän saattoi lähteä töihin meikittä ja rypyisessä paitapuserossa, ministerinä on pakko panostaa ulkonäköön. Aamulla ei voi koskaan tietää, joutuuko päivän aikana kameroiden eteen.

Mutta Marilla ei pitäisi olla hätää: hänen asuvalintojaan on ylistetty tyylilikkäiksi. Hän on aina ollut kiinnostunut pukeutumisesta, tosin nykyään hänellä ei ole aikaa kierrellä kauppoissa. Onneksi apuna on henkilökohtainen shoppailija: tämä on asetellut rekille rivin melkoja ja neulejakkuja, joista tarvitsee vain valita. Mari nappaa rekiltä kirikkaanpunaisen kotelomekon, vaikka arasteleekin sen tiukkuutta ja käsivarret paljastavia hihoja.

”Jos en jatka pääministerinä enää ensi kaudella, ei se ole maailmanloppu.”

Äidin tyttö

”Minun on saatava lämmin ruoka kerran päivässä, muuten en jaksa. Valtioneuvostossa tätä on ollut vaikea ymmärtää. Ilmeisesti aiemmat pääministerit eivät ole syöneet. Olen saanut oikein teroittaa, että päiväni on mahdolluttava lounastauko. Pääministerillä on paljon valtaa, mutta omasta ajankäytöstäni en voi päättää. En kuitenkaan halua suurennella taakkaani, sillä samanlaista kiirettä on muillakin työssäkäyvillä vanhemmillä.

Pääministerin virka-asuntoon Kesärantaan muutto helpotti arjen pyörittämistä. Minun ei tarvitse huolehtia perheen ruokahuollosta tai taloustoista niin paljon kuin aikaisemmin, koska virka-asunnossa on henkilökuntaa. Myös äitini on meillä paljon, ja opettajasiskoni käy usein kuulustelemassa lapsilta läksyt, jos en itse ehdi. Kun lapseni olivat pieniä, olin rivikansanedustaja ja miehni sai panostaa firmaansa. Nyt hän on ottanut päävastuun perheestä.

Minua pidetään usein isän tyttönä, koska hänkin on ollut politiikassa mukana. Mutta koska isä oli paljon luottamustoimensa takia pois, äidistä tuli läheisempi. Äitini oli tavallaan meillä perheen pää. Hän pyöritti maatalon arkea ja vastasi raha-asioista. Olin 11-vuotias, kun äidilläni epäiltiin syöpää. Se oli elämäni rankinta aikaa. Muutoin olen säästynyt suurilta suruilta ja lapsuuteni muistan hyvin turvallisena.

Syynyin Seinäjoella, mutta kun olin kuusivuotias, virkamiesvanhempani päättivät perustaa broilerikasvattamon Jalasjärvelle. Ei meillä silti syöty kovin usein broileria. Filesuikaleita ei vielä tunnettu ja kana oli työlästä valmistaa.

Helppo murkku

Meitä lapsia on neljä, ja minä olen sisarusparven toiseksi vanhin. Isosiskoni on minua vain vuoden vanhempi, ja olemme olleet aina kuin päitä ja peppu. Olen tyyppillinen 70-luvun lapsi: Lapsuuteni oli säännösteltyä. Barbeja oli tasan yksi, limsaa sai kerran viikossa saunan yhteydessä ja jäätelöpaketin jaoimme sisarus-teni kanssa viivoittimen avulla.

Opin jo nuorena, mistä ruoka tulee ja että rahan eteen on tehtävä töitä. Me lapset osallistuimme tilan töihin, mutta jos oli kokeet, sai vapaata.

Olin aktiivinen tyttö: yleisurheilin, tanhusin, lauloin kuorossa ja soitin pianoa. Haaveilin vuoroin lääkärin, vuoroin näyttelijän tai muusikon ammatista. Lukioiässä tienasinkin taskurahaa antamalla pianotunteja. Menestyin koulussa, ja pidin historiasta ja kansalaistaidosta. Kotiin tilattiin viittä päivälehteä, ja luin niitä ahkerasti pienestä pitäen.

”Barbeja oli tasan yksi, ja limsaa sai kerran viikossa.”

Murrosikäni oli helppo. Kokeilin alkoholia ja tupakkaa siinä missä muutkin, mutta vanhempieni ei tarvinnut olla minusta huolissaan. Fiftarit olivat muotia, ja minullakin oli kellohame ja hiukset ponnarilla. Kuuntelin kuitenkin lähinnä klassista ja suomirockia. Provinssirockissa kaverit pyörittelivät silmiään, kun en tuntenut hittibändejä.

17-vuotiaana vietin vuoden vaihto-oppilana Sakassa. Se on ensimmäinen elämäni käännekohdista ja harppaus kohti itsenäistymistä. Tuon vuoden aikana minulle alkoi selvitä, mitä en ainakaan haluaisi isona tehdä. Olin kiinnostunut taloudesta, mutta tajusin ettei minusta olisi rahan perässä juoksijaksi, vaan talous kiehtoi pikemminkin yhteiskunnan näkökulmasta. Lukion jälkeen häin Helsingin yliopistoon opiskelemaan kansantaloustiedettä.

Se oikea

Pohjalaisuus näkyy minussa selkeytenä ja suorutena. Tarkoitin mitä sanon. Olen myös vähän vanhana syntynyt. Mieheni on minua 13 vuotta vanhempi, >>

Mari ja isosisko Terhi olivat jo lapsena kuin paita ja peppu – ja edelleen läheisiä. Tyttöillä on ikäeroa vain vuosi ja kolme kuukautta.

Mari lastensa kanssa perheen kesäpaikassa Antiassa. Hanna on syntynyt vuonna 1997, Antti 2000.

Marin ja Juhana häät olivat 1996. "Pienen ohjailun jälkeen Juha tajusi kosia."

Mari äänestämässä itseään vuoden 1991 vaaleissa. "Pidin itseäni hyvinkin tyylikkäänä."

Mari Kiviniemi

- 42-vuotias, syntynyt Seinäjoella ja kasvanut Jalasjärvellä.
- Pääministeri ja Suomen Keskustan puheenjohtaja.
- Nousei eduskuntaan Vaasan vaali-piiristä 1995.
- Valmistunut valtiotieteiden maisteriksi Helsingin yliopistosta. Pääaine oli kansantaloustiede.
- Perhe: Aviomies, mainostoimistoyrittäjä Juhana Louhi-vuori, 55, ja lapset Hanna, 13 ja Antti, 10. Perheeseen kuuluvat myös Juhana aikuiset pojat.
- Perhe asuu pääministerin virka-asunnossa Kesärannassa. Oma koti on Helsingin Töölössä.
- Lenkkeilee ja soittaa pianoa.

mutta se ei ole näkynyt muussa kuin siinä, että tavatessamme hänellä oli kaksi lasta edellisestä liitostaan.

Juha on lämmin, sivistynyt ja huumorintajuinen kumppani. Juha suunnitteli keskustalle mainoskampanjan vuoden 1991 vaaleihin. Panin hänet jo silloin merkille. Pari vuotta myöhemmin törmäsimme sattumalta elokuvissa. Elokuva oli *Tulilinjalla*, jossa Clint Eastwood esittää presidentin turvamiestä.

En ole ikinä ollut niitä tyttöjä, jotka hyppäävät seurustelusuhteesta toiseen. Pikemminkin välttelin sitoutumista ja halusin odottaa sitä oikeaa. Kun hän sitten osui kohdalle, se oli menoa. Tapasimme loppusyksystä ja vuodenvaihteen jälkeen muutimme jo yhteen. Äiti puolen roolikin tuntui heti ihan luontevalta; olinhan hoitanut pienempiä sisarusiani. Ja koska Juhana pojilla oli oma-

"En ole ikinä ollut niitä tyttöjä, jotka hyppäävät suhteesta toiseen."

kin äiti, en yrittänytäkään häntä korvata.

Pienen ohjailun jälkeen Juha tajusi viimein kosia minua New Yorkin -matkallamme. Häitä vietettiin 1996 kesäpaikassamme Antiassa. Koko päivän satoi vettä. Pohjanmaalla pienet häät tarkoittavat 200–300aa vierasta. Meillä oli siis häitä tuskin ollenkaan, koska vieraita oli vain viitisenkymmentä! Mutta en jaksanut järjestää megajuhlia. Tässä työssä saa kuitenkin kerran vuodessa olla prinsessa Linnan juhlissa.

Äidiksi tulo on toinen elämäni tärkeistä käännekohdista. **Hanna** on nyt 13, **Antti** 10. Yritän olla mahdollisimman paljon läsnä ja muka tiukkakkin kasvattaja, mutta kyllä isä taitaa tällä hetkellä olla lapsille se ylin auktoriteetti.

Fasaanin metsästäjä

Keskustalaisuus on kodin peruja. Isäni oli keskustan puoluevaltuuskunnan jäsen ja äitinikin on istunut kunnanhallituksessa. Toimin jo nuorena aktiivisesti mukana Nuoren Keskustan Liitossa, mutta en osannut kuvitella itseäni poliitikkona. Ajatteli olevani liian hillitty.

Kun minua 19-vuotiaana pyydettiin ehdokkaaksi presidentin valitsijamiesvaaleihin, pidin sitä hyvänä vitsinä. Isä oli kuitenkin innoissaan. Ensimmäisissä eduskuntavaaleissani en mennyt läpi, mutta hyvä tulos kannusti jatkamaan.

Vaihdoin vuonna 2007 Helsingin vaali-piiriin. Se on kolmas elämäni käänne-

kohta, koska se tarkoitti, että sitouduin jatkamaan politiikassa pitkään. En ole ikinä haaveillut pääministeriydestä tai vallasta vajaan vuoksi. Valta on mukavaa vain siksi, että sen avulla voi vaikuttaa.

Vaaleihin lähdän tietenkin voittamaan, mutta jos en jatka pääministerinä enää ensi kaudella, ei se ole maailmanloppu. Olen saanut ennenkin turpiini. Tappiot ja voitot kuuluvat politiikkaan.

Olen saanut kotoa perusluottamuksen omiin kykyihini. En ole mikään mahdollon stressaaja, mutta ei tämän tason tehtävässä voi aina pysyä coolina. Olen oppinut, että stressiä on helpompi sietää, kun valmistautuu hyvin. Olen jo totunut kritiikkiin ja siihenkin, että välillä se kohdistuu epäolennaisuuksiin kuten vaatteisiin tai roikkuviin silmäluomiin.

Harrastukset ovat ministeriaikana jääneet, mutta juoksemaan minun on päästävä. Kesärantaan hommattiin takiani juoksumatto. Se oli helpompaa kuin järjestää turvamiies lenkki-pölylle.

Suoritin hiljattain metsästyskortin, jotta ehtisin viettää enemmän aikaa mieheni kanssa. Saksalaisissa lehdissä minusta kirjoitettiin hirvenmetsästäjänä, vaikka olen onnistunut ampumaan vasta kaksi fasaania. Saalis ei olekaan pääasia, vaan luonnosta nauttiminen. Syksyllä pääsin peurajahtiin. Huomasin, että metsästäminenhän on meditatiivista. En muista, milloin olisin viimeksi saanut vain istua ja ihmetellä. ■

LIITE 2

"Aina, kun minulle on tarjottu uutta tehtävää, olen ajatellut, että jos joku muu pystyy tuohon, miksen minäkin pystyisi. Jokainen tehtävä on ihmisen kokoinen", Sanna Marin sanoo.

”Ei elämää voi suunnitella valmiiksi”

TEKSTI SANNA KAJANDER-RUUTH KUVAT PIIA ARNOULD

Pääministeri Sanna Marin on ollut koko kevään suurten paineiden alla, mutta mitä kovempi paikka, sen tynempi hänestä tulee.
– Henkilökohtaisessa elämässäni olen viime vuodet ollut valtavan onnellinen.

Soutuvene irtosi pääministerin virka-asunnon Kesärannan laiturista aurinkoisena toukokuun päivänä. Kyydissä istui pääministeri **Sanna Marin**, hänen kaksivuotias tyttärensä **Emma** ja Marinin äiti, joka oli soutajan paikalla.

Vesi kimmelsi ja taivas oli sininen, kun kolmikko sousti katsomaan mereltä käsin läheistä Mäntyniemen rantaa.

– Emma istui sylissäni päällään maailman söpöin pienen pelastusliivi. Se oli hänen ensimmäinen kertansa vesillä, kertoo pääministeri, jota tässä jutussa puhutellaan hänen omasta toiveestaan pelkällä etunimellä.

Rento veneretki jäi hyvin mieleen ehkä siksi, että sen kaltaisia leppoisia hetkiä ei Suomen pääministerin kalenteriin ole viime kuukausina juuri mahtunut.

– Kevät on ollut poikkeuksellinen. Se on ainoa sana, jolla voin sitä kuvata, Sanna sanoo.

– Erityisesti maaliskuussa tein hyvin pitkiä työpäiviä aamusta iltaan seitsemänä päivänä viikossa. Hallitus kokoontui usein, ja pöydällä oli aina isoja asioita.

Koronan aiheuttamat poikkeusolot ja käyttöön otettu valmiuslaki vaativat paljon neuvottelujä ja perusteellista pohdintaa.

– Olemme joutuneet rajoittamaan ihmisten perusoikeuksia. Päätökset ovat olleet raskaita, eikä niitä ole tehty kevyesti. Olemme arvioineet tarkkaan toimien välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden.

Pääministeri havahtui koronatilanteen vakavuuteen helmi-maaliskuun taitteessa, kun pandemia rantautui Eurooppaan toden teolla ja Italiasta alkoi kuulua yhä huolestuttavampia viestejä.

– Äkkiä tuli todeksi, että tämä leviää nyt laajalle.

Kolme kuukautta virassa ollut 34-vuotias pääministeri joutui tilanteeseen, jollaista yksikään hänen edeltäjistään ei ole kohdannut. Taudin uhatessa vaakalaudalla oli valttavan paljon – suomalaisten terveys, elämä ja toimeentulo.

– Mitä vaikeampi tilanne ja kovempi paine, sen tyyntempi olen. Olen hyvin tehtävörienteitunut ihminen ja keskityn aina ratkaisujen löytämiseen, hän sanoo.

– Kriisi ei ole vaikuttanut psyykeeni tai unenlaatuuni. Mutta pienet fyysiset oireet, kuten närästys ja toistuva elohiiri silmäkulmassa, kertovat stressistä tai ainakin siitä, että on tullut istuttua liikaa kokouksissa ja juotua valtavasti kahvia.

Miksen siihen minäkin pystyisi

Tällä hetkellä epidemian leviäminen Suomessa on hidastunut ja elämä on pikku hiljaa palailemassa normaaliin uomiin. Tunnelma Kesärannassa on jo hitusen kevyempi, ja pääministeri on ehtinyt pitää jopa vapaa-päivän silloin tällöin.

Sanna Marinin perhe on tuonut elämää avariin, museomaisiin tiloihin. Jossain yläkerrassa Sannan puoliso **Markus Rääkkönen** tekee etätöitä ja pääministerin 57-vuotias äiti pitää silmällä lapsenlastaan. Emma luultavasti kurvailee puulattioilla leikkimopollaan, selailee Myyrä-kirjoja tai laulaa lempikappaleitaan, joka kertoo Taotaosta, pienestä pandakarhusta.

– Kasvattajana minä olen meistä se lepsiin. Isä ja mummi asettavat Emmalle enemmän rajoja, Sanna kertoo.

– On ihanaa, että perhe asuu kanssani täällä Kesärannassa. Ehdimme olla yhdessä, vaikka työni on niin kokonaisvaltaista.

– Pääministerin työssä ei ole kahta samanlaista päivää. Asiat hoidetaan, kun tilanne niin vaatii. Vapaalta ja lomapäiviltäkin asioihin tartutaan tarvittaessa. Se pitää hyväksyä siinä vaiheessa, kun tämän tehtävän ottaa vastaan.

Sanna Marin näkee sattumien summana sen, että päätyi suomalaisen politiikan huipulle.

– Olen saanut ihmisiltä paljon luottamusta, tukea ja apua urani eri vaiheissa.

– Aina, kun minulle on tarjottu jotakin uutta tehtävää, olen ajatellut, että jos joku muu pystyy tuohon, miksen minäkin pystyisi. Jokainen tehtävä on ihmisen kokoinen, Sanna kuvaa.

– Auttaa, kun keskittyy asioihin, ei itseensä tai muiden odotuksiin.

Hän sanoo, ettei suunnitellut urapolkuaan etukäteen. Nuoruus oli etsinnän ja pohdinnan aikaa, mikä näkyi esimerkiksi siinä, että Sanna piti kolme välivuotta ennen yliopisto-opintojensa alkua.

– Vielä lukiossa tai edes yliopisto-opintojeni alussa en tiennyt, mitä haluan tehdä. Lähdin parikymppisenä mukaan politiikkaan, koska halusin muuttaa maailmaa paremmaksi ja korjata epäoikeudenmukaisuuksia, joita näin yhteiskunnassa, Sanna kertoo.

Hän on saanut kiitosta rauhallisesta ja varmasta esiintymisestäään ja selkeydestään.

– Kutsumus veti minut tähän ammattiin. Edelleen olen politiikassa aivan samoista syistä.

– Kokemus on opettanut itsehillintää ja rauhallisuutta. Sisälläni tunnen kuitenkin yhtä syvästi kuin aieminkin. Minulla on vahvat arvot ja periaatteet.

Rakkautta ei voi sivuuttaa

Tärkeitä tekijöitä Sanna Marinin menestyksen taustalla ovat olleet läheiset ihmiset. Kuten äiti, joka kasvatti tyttärensä ilman lapsen isän apua. Vanhemmat erosivat, kun Sanna oli vielä pieni. Tyttö kasvoi sateenkaari-perheessä äitinsä ja tämän naisystävän kanssa.

– Äitini on aina tukenut ja kannustanut minua. Vaikka hän itse varttui lastenkodissa ja aloitti työnteon jo 15-vuotiaana, hän on valanut minuun uskoa, että voin

Sanna Marin

SYNTYI 16.11.1985
Helsingissä. **HALLINTOTIETEIDEN MAISTERI**.
SUOMEN PÄÄMINISTERI
10.12.2019
lähtien, puolue SDP.
ASUU pääministerin virka-asunnossa Kesärannassa puolisonsa Markus Rääkkösen ja tyttärensä Emma Amalia Marinin (s. 28.1.2018) kanssa. **VAKITUINEN koti Tampereella.**

Sanna tapasi puolisonsa 18-vuotiaana. "Kipuillin aluksi asian kanssa, koska olin ajatellut viettä vapaata ja itsenäistä nuoruutta. Mutta ei taista voi laittaa sivuun siksi, ettei hän sovi senhetkisiin suunnitelmiin."

Saunaminen on Sanna Marinin mielestä parasta palautumista työstä. "Kesärannan sauna lämpenee monta kertaa viikossa."

tehdä mitä vain. Meillä on aina luettu paljon ja keskusteltu yhteiskunnallisista asioista, Sanna kuvailee taustaansa.

- Perheeni on hyvä juuri sellaisena kuin se on. Vaikka olemme olleet vähävaraisia, en koe jääneeni paitsi mistään tärkeistä. Kaikilla on omat vaikeutensa elämässä.

Myös puoliso Markus on ollut Sanna Marinille vankumaton tuki. Pariskunta tapasi 2004, samana vuonna, kun Sanna kirjoitti ylioppilaaksi.

- Olemme monin tavoin samanlaisia. Jo tavatessamme täydensimme toistemme lauseet, Sanna kertoo.

- En suinkaan suunnitellut tapaavani 18-vuotiaana elämäni miestä, se vain meni niin. Minkäs sille mahtaa, että oikea ihminen sattui kohdalle niin varhain. Kipuilin aluksi asian kanssa, koska olin ajatellut viettää vapaata ja itsenäistä nuoruutta. Mutta ei toista voi laittaa sivuun siksi, ettei hän sovi senhetkisiin suunnitelmiin. Ihmisiä pitää arvostaa.

- Rakkautta ei voi sivuuttaa, eikä elämää suunnitella

"TOIVOISIN PERHEENLISÄYSTÄ, MUTTA TYÖNI TEKEE ASIASTA VAIKEAN."

valmiiksi. Edelleen puolisoni on se, joka saa minut nauramaan.

Tiettyjä asioita voi kuitenkin ratkoa järjellä. Sanna Marinin perheessä yksi tietoinen päätös oli se, että Markus jäi Emmän kanssa vanhempainvapaalle Sannan palatessa töihin.

- Suosittelen vanhempainvapaata kaikille isille. Se on ainutlaatuinen ko-

kemus, joka ei unohtu ikinä. En usko, että kukaan katuu pienen lapsensa kanssa vietettyä aikaa, Sanna sanoo.

Hän nautti töihin paluusta, mutta myös äityydestään.

- Imetin Emmaa lähes kaksivuotiaaksi siitä hnohimatta, että tein samaan aikaan töitä ja vietin monia öitä Helsingissä perheeni ollessa Tampereella. Henkilökohtaisessa elämänsäni olen viime vuodet ollut valtavan onnellinen.

Sannan mielessä on myös uusi perheeseen liittyvä haave.

- Toivoisin kovasti perheenisäystä, pikkusisarusta Emmalle. Nykyinen työni tekee kuitenkin asiasta vaikean. Ministerin tehtävä lienee Suomessa ainoa, jossa ei ole oikeutta minkäänlaiseen vanhempainvapaaseen, hän sanoo.

- Naisena ei voi ajatella, että palaan perheasiaan sitten joskus uran jälkeen. Asia on ajankohtainen silloin kun se on.

Huomio yllätti

Heti sen jälkeen, kun Sanna Marinista oli tullut Suomen kaikkien aikojen nuorin pääministeri, häneen alkoi kohdistua valtavasti myös kansainvälistä huomiota. Haastatteluja lahjakkaasta nuoresta poliitikosta ovat tehneet niin *Time* kuin *Voguekin*. Huomio on enemmänkin yllättänyt kuin imarrellut Sannaa.

- Koen turhauttavaksi sen, että ikäni, sukupuoleni ja ulkonäköni nostetaan haastatteluissa jutun kärkeen. Toisaalta se, että minunlaiseni ihminen voi olla korkeassa asemassa, kannustaa nuoria naisia pyrkimään eteenpäin, hän sanoo.

- Eri maista tulevien toimittajien on myös vaikea uskoa maamme tasavertaisuutta. Minulta kysellään, että eikö poliitikkojen lapsille todellakaan ole ohituskaisista päiväkotipaikkoihin tai että käynkö oikeasti itse ruoka-kaupassa.

Suomalaisessa yhteiskunnassa hän arvostaa valtavasti nimenomaan tavallisuutta. Ministeriauton takapenkillä pääministeri haaveilee toisinaan, että hänellä olisi mahdollisuus matkustaa junalla tai bussilla muiden joukossa.

- Kun taannoin lähdin Kesärannan portista ulos Emmen kanssa, kukapa muu käveli koiraa ulkoiluttaen vastaan kuin presidentti **Sauli Niinistö**, Sanna kertoo naurahtaen.

- On ihanaa, että Suomi on juuri tällainen maa. Se, ettei yhteiskunnassa ole ohituskaisista kenellekään, kertoo turvallisuudesta ja luottamuksesta.

Liikkuessaan kaupungilla hiukset ponnarilla, lenkkarit jalassa ja aurinkolasit silmillä Sanna Marin kokee olevansa kuin kuka tahansa, vaikka kintereillä kulkeekin turvamiesten.

- Yllätyn aina, kun joku ohikulkija huikkaa kiitokset hyvästä työstä. Joka kerta myös hämmästyin hieman - haluan ajatella, ettei kukaan tunnista minua meikittömänä. Mutta työhöni kuuluu julkisuus, halusi sitä tai ei.

Kansainvälisestä näkyvyydestä huolimatta kaikki Suomessa eivät ole hurranneet Sanna Marinin naisvetoiselle hallitukselle. Nettipalstoilla on puhuttu happamaan sävyyn "huulipunahallituksesta" ja arveltu, että poliittikonaiset ovat vain puhuvia päitä, joita joku taustalla ohjailee.

- Tuollaiset puheet eivät loukkaa minua henkilökohtaisesti. On kuitenkin surullista, että vielä tänäkin päivänä osa ihmisistä ajattelee naisista noin vanhanaikaisesti ja tunkkaisesti. Miesten osaamista ei kyseenalaisteta samalla lailla, olivatpa he minkä ikäisiä ja näköisiä tahansa, Sanna Marin sanoo.

- Toivoisin, että yhteiskunta kehittyisi tulevaisuudessa siihen suuntaan, ettei ihmisiä ja heidän kykyjään punnitaisi sen mukaan, minkä ikäisiä ja mitä sukupuolta he

ovat. Tasa-arvoasioissa Suomessa on vielä paljon tekemistä - palkkatasa-arvo on saavuttamatta, vanhempainvapaiden tulisi jakautua tasaisemmin ja lähisuhdeväkivalta on iso ongelma.

Tästäkin kriisistä selvitään

Sanna Marin sanoo, ettei hän keskity gallupeihin eikä pohdi sitä, mihin suuntaan puolueiden kannatuskappyrät milloinkin osoittavat. Toiveena toki on jatkaa työtä politiikassa toistaiseksi.

- Pyrin hoitamaan tämän tehtävän niin hyvin, että puolue saisi äänestäjiltä luottamusta myös tulevaisuudessa. Hallituksesta käsin asioihin pystyy vaikuttamaan, ja siksi valtaan pitää pyrkiä, Sanna sanoo.

Pääministerin toiveena on, että hänen tyttärensä sukupolvi saisi perinnöksi sellaisen yhteiskunnan ja maailman, jossa on mahdollista elää hyvää ja ihmisarvoista elämää.

- Ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ovat aikamme suurimpia ongelmia. Jos emme pysty luomaan polkua taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävään yhteiskuntaan, on koronakriisi pientä siihen nähden, mikä meillä on edessämme, Sanna toteaa.

Hän muistuttaa myös, ettei epidemia vielä ole ohi, vaikka tilanne onkin nyt parempi.

- Asiaan liittyy yhä paljon epävarmuuksia. Emme voi olla huolella epidemian suhteen. Seuraamme tilannetta tarkasti ja olemme valmiita ottamaan rajoituksia uudelleen käyttöön, jos tilanne niin vaatii.

Suomalaiset saavat pääministeriltään kiitosta siitä, että koronakriisin aikana rajoituksia on noudatettu tunnollisesti ja kanssaihmissen terveyttä on kunnioitettu. Sanna Marinin mielestä se kertoo siitä, että meillä luotetaan yhteiskunnan instituutioihin ja viranomaisiin.

Rajoitukset ovat osuneet myös pääministerin perheeseen.

- Markuksen vanhemmat ovat yli seitsemänkymmenen, eikä Emma ole voinut tavata isovanhempiaan väikköihin. Ikävä on ollut molemmin puolin kova, hän kertoo.

- Suomi selviytyy tästäkin. Vaurioita syntyy kuitenkin väistämättä, ja niitä meidän täytyy korjata parhaamme mukaan.

Omasta lapsuudestaan Sanna muistaa vielä hyvin 1990-luvun laman ja sen monet ikävät seuraukset - konkurssit, työttömyyden ja köyhyyden.

- Teen parhaani, jotta ihmiset ja perheet selviäisivät tästä kriisistä vähemmän vaurioin. Haluamme turvata työpaikkojen säilymistä ja yritysten selviämisen. Valtio on yksilöitä leveämmät hartiat ottaa iskuja vastaan, Sanna Marin sanoo.

- Olemme ennenkin kokeneet kansakuntana synkkiä aikoja. Onneksi suomalainen luonteenlaatu on sellainen, että vaikeudet voitetaan. Yhdessä. 🇫🇮

**"PUOLISONI
ON SE, JOKA
SAA MINUT
NAURAMAAN."**